

Handläggare: Katarina Munier
Telefon: 08/508 25 411

Till
Socialtjänstnämnden

Revidering av riktlinjer för adoptionsärenden

1 bilaga

Förslag till beslut

1. Socialtjänstnämnden godkänner för egen del föreslagna ändringar av riktlinjerna för handläggning av adoptionsärenden.
2. Socialtjänstnämnden föreslår att kommunstyrelsen beslutar anta förslaget att gälla för socialtjänsten i Stockholms stad.

Dag Helin

Fredrik Jurdell

Sammanfattning

Socialtjänstförvaltningen har haft social- och arbetsmarknadsrotelns uppdrag att revidera stadens riktlinjer för handläggning av adoptionsärenden. Dessutom har lagen om obligatorisk föräldrautbildning inför internationell adoption gett anledning till en revidering. Ändringarna handlar i huvudsak om skyldigheten att anordna ett personligt informationssamtal i början av alla ärenden, om tydliga rutiner för adoptivföräldrautbildningen, om när en utredning bör inledas, om personlig lämplighet, om ålderns och nätverkets betydelse vid beslut om medgivande samt om uppföljning och erbjudan om fortsatt stöd under uppväxten. Ändringarna syftar till att förstärka barnperspektivet. På samma gång har ett antal omarbetningar av språkligt slag gjorts.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom socialtjänstförvaltningens stab för utredning och projekt i samarbete med stadsledningskontorets juridiska avdelning.

Bakgrund

Den 7 maj 2007 fick socialtjänstförvaltningen social- och arbetsmarknadsrotelns uppdrag att revidera riktlinjerna för internationella adoptioner. De reviderade riktlinjerna ska, enligt socialborgarrådets rekommendationer, inkludera regler som markerar vikten av nätverket kring den som söker adoptionsmedgivande, tydliggöra åldersfrågans roll inför ansökan om adoption, specificera hanterandet av frågor om överklagande och rättslig prövning av medgivandebeslut och markera och uppmuntra blivande adoptivföräldrar att skaffa kompletterande och långsiktig kunskap om adopterade barns speciella utsatthet och behov av stöd även senare i livet.

Stadens nu gällande riktlinjer för socialtjänstens hantering av adoptionsärenden antogs av kommunstyrelsen den 17 januari 2001. En enkel uppdatering skedde efter lagändringen 1 januari 2005. Kommunstyrelsen beslutade vidare den 14 december 2005 att staden skulle anordna den obligatoriska föräldrautbildningen i egen regi, att gälla fr.o.m. den 1 januari 2006, och att kursavgiften skulle fastställas till 2 000 kronor per deltagare.

Ett förslag till reviderade riktlinjer presenterades för socialtjänstnämnden den 26 april 2006, och socialtjänstnämnden godkände ändringarna. Kommunstyrelsen har inte fattat beslut om dessa ändringar. Något förslag från socialtjänstnämnden till kommunstyrelsen att anta förslaget, kom emellertid aldrig till stånd, varför riktlinjerna från 2001 alltså råder.

Översikt av föreslagna ändringar och förtydliganden

Förstärkning av barnperspektivet

Det är samhällets skyldighet att så långt det är möjligt garantera att barnet kommer till föräldrar som är förberedda och väl lämpade att ta hand om det. I de nu gällande riktlinjerna står det skrivet att adoption ska vara till fördel för barnet. Härmed föreslås att barnperspektivet förstärks så att det står skrivet att *inga andra intressen får gå före barnets bästa när beslut om medgivande fattas*. Riktlinjerna föreslås utökas med förtydligande tillägg gällande adoptivbarns hälsa och utveckling samt troliga behov av stöd under uppväxten. De allra flesta adoptivbarn hämtar sig efter svåra förhållanden under sin allra första levnadstid och utvecklas väl, men många adoptivbarn har betydligt mer långtgående behov än andra barn. Det är viktigt att de/den sökande på olika sätt skaffar sig god inblick vad gäller adoptivbarns hälsa, utveckling och behov både på kort och lång sikt, och att samhället tar ansvar för att så långt det är möjligt ser till att så sker.

Obligatorisk adoptivföräldrautbildning vid internationell adoption

Det föreslås i riktlinjerna att sökanden bör ha genomgått adoptivföräldrautbildningen *innan* medgivandeutredningen inleds. Detta för att föräldrautbildningen kommer att väcka tankar och funderingar som förhoppningsvis leder till fortsatt diskussion med närstående, och senare med hemutredaren inom ramen för utredningen, om den/de sökande väljer att gå vidare i adoptionsprocessen. Ett annat viktigt syfte med att avvakta, är att den sökande ska fatta ett väl genomtänkt beslut om att adoptera, innan sökanden registreras och medgivandeutredning startas. I sammanhanget är det viktigt att påpeka att det inte finns någon väntelista till stadens adoptivföräldrautbildning, då nya utbildningar startar regelbundet, och att gjorda utvärderingar visat på nöjda kursdeltagare.

Tydliga handlägningsrutiner

Ärendegången har tydliggjorts i syfte att öka likställigheten i staden. Schematiskt kan processen beskrivas som följer;

Sökanden kontaktar sin stadsdelsförvaltning för att han/hon vill adoptera.

Sökanden inbjuds till ett personligt informationssamtal och upplyses om adoptionsprocessen, om kravet på föräldrautbildning, innehållet i hemutredningen och adoptionsorganisationernas väntetider och krav, utdelning av diverse tänkvärd material, av anmälningssblankett till utbildningen och blankett för ansökan om medgivande m.m.

Sökande anmäler sig och deltar i anvisad adoptivföräldrautbildning.

Efter avslutad föräldrautbildning lämnar sökande in sin ansökan om medgivande till den stadsdelsförvaltning till vilken den sökande är del av. Kopia av kursintyget bifogas.

Utredning genomförs, dokumentation görs i paraplysystemet.

Stadsdelsnämnden fattar beslut om medgivande enligt 6 kap 12 § SoL, eller avslår ansökan om medgivande. Medgivandeutredningen avslutas.

Ny utredning inleds enligt 11 kap 1 § SoL gällande samtycke till fortsatt adoptionsförfarande. Utredningen avslutas efter att stadsdelsnämnden fattat beslut.

Uppföljningsrapport genomförs grundad på utredning enligt 11 kap 1 § SoL.

Ärendet avslutas när domstol fattat beslut i adoptionsfrågan och uppföljningsrapport avlämnats.

Sammanställning av fakta och bedömning av lämplighet

Medgivandeutredningen avslutas med att utredaren analyserar de uppgifter som framkommit under utredningen, och gör en professionell bedömning av sökandens lämplighet att ta emot ett barn för adoption. Det är av stor vikt att göra rätt från början och handlägga korrekt. Journal ska föras löpande under hela utredningstiden om vad som framkommer. Enbart det som är att betrakta som relevant fakta för frågan om medgivande ska dokumenteras i själva utredningsdokumentet. Förslaget till beslut ska skrivas separat på en egen sida.

Ålderns betydelse vid beslut om medgivande

Mot bakgrund av de resonemang som förts under lång tid inom professionen gällande åldern hos den/de sökande och de rättsliga processer som förevarit under senare tid är det relevant att i stadens riktlinjer ange i detalj vad som gäller. I lagen nämns sökandes ålder som en viktig faktor vid bedömning av lämplighet. Sökandes ålder ska utan undantag relateras till det okända barnets ålder, och adoptivbarnets behov av särskilda omsorger och uthållighet över det vanliga från sina föräldrar, både i nuläget och på femton till tjugo års sikt. Hög ålder hos dem som ansöker om att få adoptera kan inte kompenseras av att ansökan gäller ett något äldre barn. Regeringsrätten slår i sin dom 2007-11-12, mål nr 570-07 och 828-07, fast att bedömningen av vilken betydelse de sökandes ålder har ska göras utifrån vad som angetts i förarbetena i regeringens prop. 2003/04:131 s.59-61. Regeringsrätten hänvisar i sin dom även till RÅ ref. 67, vari påtalas i förarbetena att ett generellt medgivande i allmänhet inte bör ges till personer över 45 år, men att undantag kan göras om en av sökandena är något äldre än 42 år. Ett annat exempel då undantag kan göras är vid adoption av ett syskon eller om det gäller adoption av ett känt barn, såsom släktingbarn eller sommarbarn. Stadens riktlinjer föreslås härmed anpassas efter regeringsrättens dom 2007-11-12, mål nr 570-07 och 828-07.

Ensamstående som prövas för adoption

En annan aspekt av personlig lämplighet som analyserats mycket på senare år, är betydelsen av den/de sökandes nätverk. I de föreslagna riktlinjerna skrivs att förutom skriftliga uttalanden från referenterna, ska utredaren även ha personlig kontakt i form av möte och samtal med referenterna. Nätverkets betydelse för ensamstående sökanden har undersökts särskilt. Ensamstående föräldrar är ensamma i sitt föräldraansvar och kan därmed ha större behov av ett starkt och stabilt nätverk. Med anledning av detta föreskrivs i riktlinjerna att nätverket runt ensamstående sökanden ska vara extra gott och att deras referenter behöver vara väl införstådda med vilket behov av stöd från dem som kan komma att behövas både nu och senare under barnets uppväxt.

BBIC – Barns Behov I Centrum

För att kunna göra en professionell analys och bedömning av de tilltänkta föräldrarnas omsorgsförmåga samt resurserna i de sökandes familj och miljö bör samma överväganden göras som vid andra barnavårdsutredningar. Visserligen är barnets behov inte kända, men utredaren får utgå från att barnet vid en internationell adoption kommer att ha behov av särskilt stöd. Därmed måste också stora krav kunna ställas på adoptivföräldrarnas omsorgsförmåga. Som hjälpmedel bör verksamhetssystemet BBIC, Barns Behov I Centrum, användas.

Rutiner vid förslag till beslut om avslag

Vid ett eventuellt förslag till avslag från stadsdelsförvaltningens sida ska stadens jurister systematiskt konsulteras innan förslag till beslut om avslag avlämnas till stadsdelsnämnden. Detta för att undvika eventuella bakslag i domstol. Om stadsdelsnämnden inte delar professionens bedömning och ändrar ett negativt förslag till

beslut, är det mycket betydelsefullt för de sökande att nämnden är särskilt välmotiverad i sitt beslut, så att de sökandes möjlighet att kunna utses som adoptivföräldrar i givarlandet säkerställs. I fall då nämnden beslutar om avslag, och sökanden väljer att överklaga till länsrätten, kan det hända att länsrätten beslutar om medgivande. Sökanden har emellertid alltså samma medgivandeutredning, vilket kan utgöra problem för de sökande, som kan få svårt att bli utsedda som adoptivföräldrar i utlandet. Någon möjlighet att få sin medgivandeutredning reviderad, eller att hemlighålla vissa uppgifter i dokumenteringen finns dock inte enligt svensk lagstiftning. Det nödvändiga är att ansvariga handläggare, chefer och beslutsfattare gör rätt från början vad gäller handläggning, dokumentation och beslutsfattande, så att riskerna för sådana situationer minimeras.

Tillsyn efter att barnet anlät

När det gäller tillsynsansvar föreslås en skärpning av texten från att utredaren bör göra hembesök när barnet har anlät, till att utredaren ska göra hembesök. Detta för att se efter hur barn och föräldrar mår, och få en bättre kontakt med de familjer som behöver extra stöd.

Tillhandahållande av fortsatt föräldrastöd

Samhällets skyldighet att erbjuda adopterade och deras familjer stöd under hela barnets uppväxt har i Stockholms stad utformats genom inrättandet av den öppna förskolan Spira för adopterade barn (0-6 år) och deras föräldrar, samt ett särskilt resurscenter som kan ge råd, upplysningar och vägledning till adopterade och deras familjer. Dessutom finns inom Stockholm HVB/Barn och ungdom Duvnäs föräldrastöd, som erbjuder adoptivföräldrar stöd och hjälp till föräldrar som är oroliga över sitt barns beteende eller i frågor om anknytning.

Adoption av släktingbarn med hemvist utomlands

Avsnittet beträffande adoption av släktingbarn behövde också förtydligas, eftersom det numera är krav på adoptivföräldrautbildning för sökande som vill adoptera ett barn med hemvist utomlands. Ärendegången vid släktingadoption föreslås få följande händelseförlopp;

Sökanden kontakter sin stadsdelsförvaltning för att han/hon vill adoptera.

Sökanden inbjuds till ett personligt informationssamtal och upplyses om adoptionsprocessen, om kravet på föräldrautbildning, innehållet i hemutredningen samt utdelning av diverse tänkvärd material, av anmälningsblankett till utbildningen, blankett för ansökan om medgivande m.m.

Sökande anmäler sig och deltar i anvisad adoptivföräldrautbildning.

Efter avslutad adoptivföräldrautbildning lämnar sökande in sin ansökan om medgivande till den stadsdelsförvaltning till vilken den sökande är del av. Kopia av kursintyget bifogas.

Utredning genomförs, dokumentation görs i paraplysystemet.

Stadsdelsnämnden fattar beslut om medgivande enligt 6 kap 12 § SoL, eller avslår ansökan om medgivande. Medgivandeutredningen avslutas.

Sökanden som erhållit medgivande uppmanas att kontakta myndigheten för internationella adoptioner, MIA, för att få prövat att förutsättningar föreligger att adoptionen kan genomföras med hänsyn till handlingar och förmedlingssätt enligt 4 § lagen om internationell adoptionsförmedling.

Ärendet avslutas när domstol fattat beslut i adoptionsfrågan.

Bilaga

1. Förslag till reviderade riktlinjer för handläggning och dokumentation av adoptionsärenden.